

KATHERINE MANSFIELD

BAHTİYARLIK

VE DİĞER ÖYKÜLER

Çeviri: NİHAL YEĞİNOBALI

KATHERINE MANSFIELD
BAHTİYARLIK

VE DİĞER ÖYKÜLER

Bliss and Other Stories, Katherine Mansfield

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2015

2. basım: Ekim 2015, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer

Düzeltili: Mert Tokur, Aylin Samancı

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek, M. Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39, Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 26699

ISBN 978-975-07-2613-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726132

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

KATHERINE MANSFIELD
BAHTİYARLIK
VE DİĞER ÖYKÜLER

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Nihal Yeğınobalı

♥can

Katherine Mansfield'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bir Hüzün Güncesi, 1994

Bahçe Partisi, 2012

KATHERINE MANSFIELD, 1888'de Yeni Zelanda'nın Wellington kentinde doğdu. Yazar olmak amacıyla on dokuz yaşında İngiltere'ye yerleşti. İlk düş kırıklıklarını, karamsar öykülerinin yer aldığı *In a German Pension* (1911, Bir Alman Pansiyonunda) adlı kitabında dile getirdi. Yeni Zelanda'daki aile anılarıyla çok güzel çağrışımlar içeren öyküsü "Pre-lüd", Virginia ve Leonard Woolf'un yayınevi Hogarth Press tarafından yayımlandı. 1922'de yayımlanan *Bahtiyarlık* adlı kitabıyla yeteneğinin doruğuna ulaştı. 1923'te Fransa'nın Fontainebleau kentinde veremden öldü. Son öyküleri ölümünden sonra *The Dove's Nest* (1923, Kumru Yuvası) ve *Something Childish* (1924, Çocukça Bir Şey) başlıklı kitaplar da toplandı.

NİHAL YEĞİNOBALI, 1927'de Manisa'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdikten sonra New York Eyalet Üniversitesi'nde edebiyat öğrenimi gördü. *Genç Kızlar* adlı ilk romanını, Vincent Ewing adını verdiği sözde Amerikalı bir yazarın imzasıyla yayımladı. Bu kitap bir çeviri roman kandırmacasıyla yıllarca yeni baskılar yaptı. Ardından *Sitem*, *Mazi Kalbimde Bir Yaradır*, *Belki Defne*, *Gazel* adlı romanları ve *Cumhuriyet Çocuğu* adlı anı kitabını yayımladı. Yeğİnobalı, çok sayıda yazarın klasik ve çağdaş yapıtlarını dilimize kazandırdı.

John Middleton Murry'ye

İçindekiler

Prelüd	13
<i>Je Ne Parle Pas Français</i>	71
Bahtiyarlık.....	109
Rüzgârdır Eser.....	127
Psikoloji	135
Sinema	145
Sinirsiz Adam.....	157
Mr. Reginald Peacock'un Günü	175
Güneş ile Ay.....	187
<i>Feulle d'Album</i>	197
Bir Salatalık Turşusu.....	205
Küçük Mürebbiye	215
Gerçekler	235
Kaçış	245

PRELÜD

1

Tek atlı arabada Lottie ile Kenzia için santim yer yoktu. Pat onları kaldırıp eşyaların üstüne bıraktığında iki yana sallandılar. Büyükannenin kucacı doluydu, Linda Burnell'ın deseniz kucacıda, şuradan şuracığa kadar bile olsa, bir de çocuk çıkını tutacak hali yoktu. Isabel, sürücü yerinde yeni arabacının yanına kurulmuştu, burnu iyice havada. Yerde çantalar, kutular, denkler yığılı duruyordu. Linda Burnell, "Bunlar gitmesi mutlaka gerekli olan şeyler," dedi, sesi yorgunluk ve heyecandan titreyerek, "gözümü bir dakika bile ayıramam üzerlerinden."

Lottie ile Kenzia, çıpallı piriñ düğmeleri olan palto-ları ile kurdeleli şapkalarını giyinmiş, bahçe kapısının hemen içerisindeki küçük çimlikte duruyorlardı; kurdeleleri savaş gemisi renklerindeydi. El ele tutuşmuş, yusuvarlak açılmış ciddi gözlerle önce mutlaka gerekli şeylere, sonra da annelerine bakıyorlardı.

Linda Burnell, "Başka çaresi yok, hepsini burada bırakacağız, olacağı bu. Hepsini burada bırakıyoruz," dedi. Dudaklarından tuhaf, küçük bir gülüş uçurdu; sırtını arabanın düğmeli deri yastığına yaslayıp gözlerini kapadı ama dudakları hâlâ o gülüşle titriyordu. Bu sahneyi oturma odasının perdesinin ardından izlemekte olan Mrs. Samuel Josephs, mutlu bir rastlantıyla tam o dakikada, bahçe yolundan badi badi yürüyerek geldi.

“Mrs. Burnell, çocukları neden bu öğleden sonralığına bana bırakmıyorsun? Akşamüzeri dükkâncı geri dönünce onun arabasıyla gelirler. Yolun üstündeki bütün bu şeylerin gitmesi gerekiyor, öyle değil mi?”

Linda Burnell, “Öyle, evin dışında duran ne varsa hepsi gitmek zorunda,” dedi. O beyaz elini, ön çimlikte tepetaklak duran masalarla sandalyelere doğru salladı. Ne kadar da gülünç görünüyorlardı! Ya bunlar öbür türlü döndürülmeli ya da Lottie ile Kezia da tepetaklak durmalıydılar. Linda’nın içinden birden, “Çocuklar tepetaklak durun da dükkâncıyı bekleyin!” demek geldi. Bunun öylesine harikulade komik olacağını düşünüyordu ki Mrs. Samuel Josephs’in dediğine dikkatini veremedi.

Gıcırtilı şişman beden bahçe kapısına abanıp asıldı ve o kocaman, pelte tabağı çehre gülümsedi. “Sen merak etme Mrs. Burnell, Lottie ile Kezia çocuk odasında benimkilerle birlikte çay içerler, sonra da ben onları arabaya kendi elimle bindiririm.”

Büyükanne bunu kafasında tarttı. “Evet, bence en iyi plan bu. Size çok teşekkür ederiz Mrs. Samuel Josephs. Çocuklar, Mrs. Samuel Josephs’e sağ ol, deyin.”

Alçak sesli iki cıvıltı: “Sağ olun Mrs. Samuel Josephs.”

“Bak, uslu duracaksınız... hem sonra... yakınımaya gelin biraz... Mrs. Samuel Josephs’e söylemeyi sakın unutmayın ha, eğer şeyiniz, yani işte şeyiniz...”

“Unutmayız anneanne.”

“Sen hiç merak etme Mrs. Burnell.”

Tam son dakikada Kezia, Lottie’nin elini bırakıp arabaya doğru fırladı.

“Anneanneme gene veda öpücüğü vermek istiyorum.”

Ne var ki çok geç kalmıştı. Araba yokuş yukarı yol almaya başlamıştı bile: Isabel gururdan patladı patlaya-

cak, tüm dünyaya tepeden bakarak... Linda Burnell bitkin, yığılıp kalmış... Büyükanne, siyah ipek kesesine son dakikada tıktırdığı alelacayıp öteberiyi karıştırıp kızına verebileceği bir şey aramakta... Araba güneş ışığında yanıp sönüyor, kaldırdığı altın renkli, incecik toz, tepenin arkalarına kadar yayılıyordu. Kezia dudagını ısırды, Lottie ise, ilkin mendilini çıkarmayı ihmal etmemekle birlikte, bir hüngürdemedir kopardı.

“Anne! Anneanne!”

Mrs. Samuel Josephs koskocaman, sıcak, yumuşak, siyah ipekli bir çaydanlık kılıfı gibi onu sarmaladı.

“Bir şey yok yavrum, hadi cesur çocuk ol. Gel de çocuk odasında oyun oyna.”

Kollarını ağlayan Lottie’ye sardı ve onu alıp götürdü. Kezia peşlerinden gitti. Mrs. Samuel Josephs’in, her zamanki gibi açılmış olan ve altından iki uzun, pembe korse danteli sarkan düğmesine dilini çıkardı...

Lottie’nin ağlaması merdiveni çıkarken durdu. Gene de, çocuk odasının kapısında o şiş gözleri ve kızarmış düğme burnuyla çizdiği görüntü, içerideki iki Samuel Josephs’e derin bir hoşnutluk verdi. Bu ikisi, Amerikan beziyle örtülmüş uzun bir masanın başında, iki sıra üzerinde oturuyordu; masanın üzerinde ekme dilimleri ile et yağı yığılı koskocaman tabaklar ve hafiften buharı tüten iki büyük, kahverengi ibrik duruyordu.

“Selam! Sen ağlamışsın!”

“Oo, gözlerin resmen çukura batmış.”

“Burnu çok komik durmuyor mu?”

“Her yanın parça parça kızarmış.”

Lottie adamakıllı ilgi odağı olmuştu. Bunu kendisi de algılayarak kabardı ve hafif bir utangaçlıkla gülümsedi.

Mrs. Samuel Josephs, “Git Zaidee’nin yanına otur kuşum,” dedi. “Kezia, sen de uçta Moses’ın yanına geç.”

Kezia otururken Moses ona sırtarak bir çimdik attı

ama o aldırmadı. Oğlan çocuklarından son derece nefret ederdi.

Stanley masanın üzerinden kibarca uzandı, onun yüzüne bakıp gülümseyerek, "Hangisiyle başlamak istersin, krema ile çilek mi yoksa et yağı ile ekmek mi?" diye sordu.

Kezia, "Krema ile çilek lütfen," dedi.

"Ahhahha!" Öylesine kahkahalar atarak masayı yumrukladılar ki hepsi birden! Tam bir kandırmaca olmuştu değil mi! Olmamış mıydı gerçekten! Stanley nasıl da yutturmuştu kızı, öyle değil mi! Şu Stan, bir tanedir doğrusu!

"Anne be, bu sahi sandı benim dediğimi!"

Sütle suyu bardaklara boşaltmakta olan Mrs. Samuel Josephs bile kendini tutamayıp gülümsedi. "Son günlerinde oyun oynaman doğru değil bu çocuklara," dedi soluk soluğa.

Kezia yağlı ekmeğinden büyük bir lokma ısırды, sonra dilimi tabağının üstüne diklemesine koydu. Isırılmış yerdeki oyuğuyla ekmek dilimi çok şeker, küçük bir bahçe kapısına benziyordu. Puf! Umurundaydı sanki! Yanığından aşağı bir damla gözyaşı süzüldü ama o ağlamıyordu ki! O rezil Samuel Josephs'lerin önünde istese de ağlayamazdı. Oturduğu yerde başını eğdi ve aşağı doğru yuvarlanan gözyaşını dilinin usta bir hamlesiyle yakalayıp hiçbirini görmeden yuttu.

2

Çay faslından sonra Kezia dışarı çıkıp kendi evlerine dolandı. Arka basamakları ağır ağır çıkararak kilerden geçip mutfağa girdi. Mutfakta hiçbir şey kalmamıştı, pencere pervazının köşesinde duran kirlili bir topak sarı sabun dışında. Bir de başka bir köşede mavi lekeli, pazen

bir bez parçası. Şömine tıka basa süprüntü doluydu. Kezia süprüntüleri karıştırdı ama hizmetçi kıza ait olan, üstü yürek desenli bir saç tokasından başka bir şey bulamadı. Bunu bile olduğu yerde bıraktı, sonra yavaş adımlarla dar koridordan geçerek salona girdi. Panjur aşağı çekilmiş ama tam kapatılmamıştı. İçeriye ince huzmeler halinde parlak güneş ışığı sızıyor, dışarıdaki bir çalının dalgalı gölgeleri de bu altın renkli çizgilerin üstünde oynayıyordu. Pat! Küt! Büyük bir at sineği tavana çarpmaktaydı; halı raptiyelerinin tepesinde minik kırmızı tüy yumacıkları birikmişti.

Yemek odasının penceresinin her iki köşesinde, dikdörtgen biçimi birer parça renkli cam vardı. Biri mavi, öbürü sarı renkteydi. Kezia eğildi ve önce, kapısının önünde masmavi zambaklar açmış, mavi bir bahçeye, sonra da sapsarı zambaklı, sarı kapılı sarı bir bahçeye son bir kez baktı. O sırada bahçeye minnacık, Çinli bir Lottie çıkarak önlüğünün ucuyla masa ve sandalyelerin tozunu almaya girişti. Lottie miydi bu gerçekten? Kezia sahici pencereden dışarı bakıncaya dek emin olamadı.

Yukarıda, ana babasının odasında, dışı parlak ve siyah, içi kırmızı bir hap kutusu buldu.

“Buna kuş yumurtası koyabilirim,” diye düşündü.

Hizmetçi kızın odasında, yerdeki bir çatlağa sıkışmış bir korse düğmesi, bir başka çatlakta da birkaç boncuk ile uzun bir iğne buldu. Büyükannesinin odasında hiçbir şey olmadığını biliyordu çünkü onun eşyalarını toplayışını izlemişti. Pencereye gitti, cama ellerini dayayıp yaslandı.

Kezia pencere önünde böyle durmayı severdi. Parlak ve soğuk camı, kendi sıcak ve terli avuçlarında hissetmeyi de cama iyice bastırıldığında parmak uçlarında oluşan komik beyazlıkları da severdi. O orada öylece dururken gün ışığı titreşerek söndü, karanlık indi. Karanlıkla

birlikte rüzgâr da kıpırdadı, homurdanıp ulumaya başladı. Boş evin pencereleri sarsılıyor, yerlerden ve duvarlardan gıcırtılar geliyor, çatıda gevşemiş bir demir parçası melül bir ritimle takırdıyordu.

Kezia birden hiç kımıldamadan, kılını bile kıpırdatmadan durdu, gözleri faltaşı gibi açık, dizleri birbirine sımsıkı bitişik... Korkmuştu. Lottie'yi çağırmak ve merdivenden aşağı koşarak evden çıkıncaya kadar hiç durmadan bağırarak istiyordu. Gel gör ki O ŞEY tam arkasındaydı, kapıda bekliyordu onu, merdiven başında; arka kapıdan fırlayıp çıkmaya hazır, koridorda saklanıyordu. Ama Lottie de arka kapıdaydı.

“Kezia!” diye bağırdı neşeyle. “Dükkâncı adam geldi! Her şey onun arabasıyla üç ata yüklendi, Kezia. Mrs. Samuel Josephs bana büyük bir şal verdi, ikimiz sarıyalım diye. Hem diyor ki sen de paltonu düğmeleyecekmışsin. Kendisi, astımı yüzünden dışarı gelmiyor.”

Lottie iyice önemli biriymiş havasındaydı.

Dükkâncı, “Hadi bakalım çocuklar!” diye seslendi. Ellerinin o koca başparmaklarını onların koltuk altlarına çengelleyince hop, ikisi de havalandılar. Lottie şalı üzerlerine “enfesçe” sardı, dükkâncı adam da ayaklarına eski bir battaniye örttü.

“Dik oturun. Usul usul.”

Bir çift tayla konuşuyor sanırdınız. Arabanın yükünü tutan urganları yokladı, tekerlekteki fren zincirini açtı ve ıslık çalarak hoplayıp kızların yanına oturdu.

Lottie, “Bana iyice yanaş, Kezia,” dedi. “Yoksa şalı üstümden çekiyorsun.”

Ama Kezia dükkâncının tarafına yanaştı. Adam yanı başında dev kadar kocaman duruyor, fındık ve ahşap kokuyordu.

KLASİKLER

Öykünün bir edebiyat türü olarak gelişmesinde büyük katkısı olan Katherine Mansfield, Yeni Zelanda'da başlayıp İngiltere ve Fransa'da devam eden kısa yaşamına çok önemli eserler sığdırmıştır. Şiirsel öğelerle süslü, farklı bir düzyazı üslubu geliştiren yazarın, psikolojik çatışmalar üzerinde odaklanan incelikle işlenmiş öykülerinin örtülü anlatımı ve gözlem derinliği Anton Çehov'un etkilerini yansıtır.

Bahtsızlık ve Diğer Öyküler, yazarın ikinci öykü derlemesi olmakla beraber olgunluk eseri olarak gördüğü ilk kitabı. Mansfield burada genç kadınların toplumun ya da ailenin kendilerine biçtiği role uyma dürtüsünü bastırma çabaları ve özgün kimliklerini bulma arayışlarına odaklanıyor. Açılışı yapan uzun öykü "Prelüd"den kısa "Bir Salatalık Turşusu"na, kitapta yer alan on dört öykü, toplumun dışında kalan bir gözlemci olma hissini taşıyor.

Kitap no: 1001 İsmi: Jean-Baptiste-Camille Corot

can yayinlari.com | twitter.com/canyayinlari | facebook.com/canyayinlari

ISBN 978-975-07-2613-2

9 789750 726132